

Színház az egész

Hamlet - Szabó Erika, ifj. Vidnyánszky Attila, Tóth János
Attól a perctől kezdve, hogy Zsótér Sándor invitál a nézőtérre, egészen odáig, hogy lesétálunk a színpadról, színházban vagyunk, írhatnánk nagybetűvel. Ott, ahol elkerülhetőnek tűnik a tragédia, játéknak látszik, mintha mi irányítanánk. Valójában azonban nem: minden egyes tett következik a tettekből. A látszat mindenhol jelen van, csak elhiggyük, hogy rajtunk múlik.

Hamlet is elhiszi: helyére rakhatja, ami felborult. Mert valami bűzlik Dániában, ez egészen bizonyos. hiszen már az sem természetes, hogy a színpadon ülünk, és a nézőteret nézzük, ami üres. A függőnyt pedig folyamatosan eszközként használja az előadás, mutatva azt, mi az, amit láthatunk, mi az, amit csak sejtünk. Nem lesz egyértelmű, mi a valóság. Egy percre se tudunk nem arra gondolni, kik vagyunk mi. A nézők, akik nem ülhetnek a székekre, mert az önkényben nem engedik oda? Talán néma szereplői, eszközei a hatalomnak?

Itt kéne rendet raknia Hamletnek, hisz kizökkent az idő. (Mondhatnánk, ha Arany János fordításán alapulna az előadás, de Nádasy Ádámét használják: a köz- és bölcsésznyelv határán egyensúlyoz, azonban a libikóka inkább az előbbi felé billen. Pergős, érthető a szövegezés. Könnyebb felismerni az odaszúrásokat, mint Arany ma már finomnak és körülményesebbnek ható mondataiban.) Hamlet ugyanúgy vaksötétben szembesül a feladatával, apja szellemével, mint az ipari módra ömlesztett feldolgozásokban. Ahogy dőlt betűkkel véste a lap tetejére Shakespeare. De van néhány furcsaság, elrugaszkodás az evindenstől: Zsótér Sándor rendező közöttünk ül, és néha-néha közbeszól, előolvas, olykor a fényeket irányítja. Kezdetben furcsának hat, de az előadás folyamatosan írja hozzá a betűket ezen rész definíciójához: Zsótér a rendező – a sors, itt a hatalom megtestesítője, aki megbújik valahol, de ő diktál, vagy hozzásegít a nehéz szavak kimondásához. Mert az ember magától nem vállalkozik ilyesmire. Könnyű azt mondani valaki után, hogy. Hamlet is hiszi, hogy neki kell rendbe hoznia a dolgokat, az apai parancs szentnek tűnik. Meg hát az sem természetes, hogy az új király-anya olyan egyenes gerinccel táncol a függöny előtt. Ők csak felejtetni szeretnének. Na, ezt nem lehet. A gennyes sebek nem gyógyulnak be. Itt már nem segít a *Betadine*. Ezek a sérülések a három óra alatt végig pulzálnak, nem engedik a lezárást. Az túl evindens lenne.

Fotó: Nagy Marcell / SZFE

Hamlet - Csapó Attila, Tóth András, Szabó Erika

Az evidenset nem szereti az előadás, minden eleme harc valamilyen módon az egyértelműség ellen, a magától adódó elvetése. Ezen elv mentén alakítja néhányszor nő Hamletet, így mártózik meg Claudius szerepében az osztály java. De a szerepcserék ezen jóval túlmutatnak: ez az időszak mindent megváltoztat, mindenki kikel önmagából, bárki lehetne bárki. Ilyen a tragédia, ilyen az alakuló diktatúra. Felülírja a felülírhatatlant. Hamletet tussal írják újra: a tobzódoó tettvágyból vezetik át a teljes örületbe, ahol elmosódik a határ játék és valóság között. Kifordul önmagából, amilyen hevesen szavalja a színész feladatát, úgy nem tudja letenni szerepét. Pedig minden mondata igaz, amikor a színpad alatt – néha a színház már csak itt működhet – csillogó szemekkel szavalja a színészet ars poeticáját, ami ez esetben könnyen ráolvasható erre az osztályra, kisebb katarzist okozva ezzel.

Fotó: Nagy Marcell / SZFE

Hamlet - Janka Barnabás, Csapó Attila

A legtöbb alakban ifj. Vidnyánszky Attila mutatkozik, kivétel nélkül emlékezetesen. Bach Kata, Csapó Attila, Janka Barnabás, Mészáros Blanka, Szabó Erika, Tóth András, Tóth János, Vecsei Miklós, Zoltán Áron és Zsigmond Emőke (Marton László, Hegedűs D. Géza és Forgács Péter osztálya) alakításai egyenletesek. Eljutunk oda, hogy már fel sem tűnnek a szerepátvételek, csak azt látjuk, mindenki hozzáad valamit a maga karakteréhez. Bár könnyen eshetnének a dekoncentrálttság állapotába, a színészek gyakran mellettünk állnak, majd innen lépnek ki átvenni a szerepet, nem történik ilyen. Ellenben megteremtik az aranyéremmel a nyakában pöffeszkedő gyilkost. A hatalom hű kutyáját, aki annyira tudja a szerviens életmód szabályait, hogy egyszerűen elszteppeli a fiának. Szabó Erika Gertrudja számára fokozatosan kezd furcsává válni, hogy nem beszél, hogy elfogadja, ami történik. Ophelia és Hamlet között enyhe párhuzamot állítanak fel: a lány, aki tenni akar, de nincs hozzá ereje, megőrül. Az evidenssel való leszámolást erősíti a két sírásó szerepének, helyzetének a kiemelése: ők fentről röhögik ki az evilági gondokat. Hasonlóan fontos szerepet kapnak a Tallér Zsófia zenei betétei, amik kevésszer szólalnak meg, de akkor elemi erővel hatnak. Alájátszanak a kimondhatatlannak, a zene felszabadító ereje kerül előtérbe, ami szárnyakat ad a gondolatoknak, aztán a földön találjuk magunkat, kitolják a pianínót.

Fotó: Nagy Marcell / SZFE

Hamlet - Zsigmond Emőke, Szabó Erika, ifj. Vidnyánszky Attila

Amilyen gyorsan tolják ki-be a hangszert, olyan feszes az előadás maga, ez a tempó a felénél törik meg kissé, ahol Hamlet karakterével is megtorpan a társulat. De ezen hamar túllendülnek, és még mindig lehet hinni, hogy van menekülési útvonal. A párbajnál bizonytalanodunk el, ami nem lesz látványos harc, mindent eldöntő küzdelem. Legalábbis Zsótérnél nem. Egyensúlyozás a halál szélén. Egy marad. De érezni, szerepe neki se lesz nagyon. Talán egy újabb Hamlet Fortinbras királyságában. Vagy valami másban. Valami keményebb jöhet. Fortinbras enyhe kevélységgel ül a csöveken. Az elbukottakon. Int egyet, kísérje a temetést ágyúszó. Puszta formalitás. Ő csak néz ránk. Vajon mit szán nekünk?

És a végére már nem hisszük, hogy más lesz. De a színház még mindig van. Az mindig lesz.

Gera Márton